

Seminář informačních dovedností

Citování podle normy ČSN ISO 690

Studijní text k 10. hodině

Obsah

1	Proč je důležité citovat?	4
1.1	Plagiátorství.....	5
2	Norma ČSN ISO 690	6
2.1	Hlavní změny aktualizované normy ČSN ISO 690	7
2.2	Pořadí údajů v bibliografické citaci	7
2.3	Pravidla citování	8
2.4	Metody citování	10
2.4.1	Forma jméno-datum (Harvardský styl).....	10
2.4.2	Průběžné poznámky	11
2.4.3	Forma číselného odkazu.....	12
3	Další citační styly	12
4	Citační manažery.....	13
5	Praktické rady při psaní závěrečných prací.....	13

1 Proč je důležité citovat?

Jedním z hlavních důvodů je to, že čtenáři práce dodáte zdroj, z něhož jste čerpali. Bude zřejmé, které myšlenky či fakta jsou již někde zpracována, a které jsou nové a originální a patří vám jako tvůrci. Čtenáři mají právo vědět, odkud jste co převzali a prohlédnout si původní zdroj. I vy sami byste ve svých pracích měli vždy používat primární dokumenty obsahující danou informaci poprvé.

Je nezbytné odlišit vlastní myšlenky od převzatých. Vaše práce neměla být složena pouze z myšlenek převzatých. Vždy byste do práce měli dát vlastní invenci, vlastní myšlenky, analýzu, komparaci či výzkum. Vaše práce by měla poskytovat danému oboru nový přínos.

Citujte kvalitní zdroje od vybraných odborníků v oboru, ukazujete tak, že se v problematice dobře orientujete. Víte, kdo je v daném oboru renomovaný, kdo je autorita a čí texty jsou na dobré úrovni. Seznam zdrojů k dané tematice by měl být relevantní a umožnit čtenáři se o případných dílčích tématech dozvědět více.

S tím souvisí také vytváření tzv. skrytých bibliografií. To znamená, že přehled zdrojů, který ve své práci uvedete, může být kvalitní rešerší na dané téma a může se hodit dalším lidem, kteří se o podobné téma zajímají. Nemusejí tedy již hledat vhodnou literaturu sami, ale mohou se inspirovat a použít již prověřené zdroje.

Vaše práce většinou navazuje již na předchozí výzkum či odborníky v daném oboru. Citováním dodáte čtenáři vhled do dané problematiky. Ukážete mu, které odborné zdroje může dále využít, pokud se bude o problematiku zajímat hlouběji. Ve své práci nemusíte odkazovat jen na zdroje, které jste použili. Můžete odkazovat také na rozšiřující literaturu, konkrétní příklady a zajímavosti. Díky tomu budete nejen vypadat jako jedinec, který se o problematiku opravdu zajímá a baví jej, ale také dodáte čtenářům více komplexní materiál. Rozšiřující literaturu lze v poznámkách pod čarou uvádět různým souslovím například *viz, viz také, obecně k, podrobněji k:...* + *bibliografická citace dokumentu*.

V akademickém prostředí je třeba dodržovat citační etiku. To znamená, že citování je vlastně vaše morální povinnost. Musíte v práci odlišit myšlenky vlastní a myšlenky převzaté už kvůli etickým a morálním zásadám i svému čistému svědomí.

Co je ovšem ještě závažnější, je to, že pokud necitujete vůbec či špatně, dopouštíte se plagiátorství, kterému je věnována následující kapitola.

1.1 Plagiátorství

V této kapitole vycházíme ze skript předmětu *Kurz práce s informacemi*¹.

Plagiátorství lze definovat jako přebírání cizích myšlenek a jejich vydávání za své bez uvedení zdroje.

Jedná s o porušení citační etiky a také právních předpisů, je třeba ctít intelektuální vlastnictví a autorská práva.

Plagiátorství je také pro autora velice špatná vizitka, která mu může způsobit problémy jak během studií, tak i v budoucím zaměstnání (viz kauzy různých významných politiků a dalších veřejných činitelů). Je třeba zdůraznit, že na plagiátorství se ve valné většině případů přijde. V současnosti existují programy (např. Theses, Odevzdej.cz apod.), které plagiát spolehlivě odhalí. Plagiátorství je druh krádeže a hrozí za něj předvedení před disciplinární komisí a následné vyloučení.

Také je třeba zdůraznit, že i neúmyslně špatné citování např. když citaci zapomenete uvést, parafráze nebude dostačující apod., je plagiátorství.

Častým prohřeškem proti citační etice je tzv. *auto-plagiátorství*. To může nastat například, když píšete diplomovou práci, do níž opíšete něco ze své práce bakalářské. Přitom však neuvedete, že jste tuto myšlenku již převzali ze své předchozí práce. I svoje vlastní texty je nutné řádně citovat.

Dalším častým jevem spojeným s plagiátorství je *kryptomnézie*, což je jev, kdy používáme nějakou myšlenku, ale už si nemůžeme vzpomenout, z jakého zdroje byla, a tak ji vydáváme za vlastní. V tomto případě se snažte zdroj dohledat či raději danou myšlenku vůbec nepoužívat. Tomuhle jevu se dá předejít, když si budete vytvářet průběžné citace u všech myšlenek, které jste našli.

Plagiátorství není:

- Uvádění všeobecně známých faktů. Někdy se opravdu jedná o tak obecně známé věci, že není vůbec třeba citovat (např. Země obíhá kolem Slunce). Pokud si neste jistí, raději zdroj citujte.
- Pokud vytváříte přímou či nepřímou citaci. Přímá citace neboli citát, jak jsme si říkali, je doslovné převzetí textu z daného zdroje a následné napsání do vašeho dokumentu. Text je tedy převzatý slovo od slova na rozdíl od citace nepřímé, kdy text změníte,

¹ ČERNÝ, Michal et al. Kurz práce s informacemi [online]. 2012 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.slideshare.net/CEINVE/kurz-prace-s-informacemi>

převyprávíte vlastními slovy (v tomto případě se jedná o parafrázi), případně použijete některé faktické údaje jako třeba statistiky. Údaje vždy dosazujte do vlastní myšlenky.

- Kompilace s uvedením zdrojů. Kompilace je text, který je složený z myšlenek z různých děl a třeba i od více autorů. Ale vždy jsou díla řádně citována, takže se o plagiátorství nejedná. Tato metoda však pro odborné práce vhodná není, protože nepřináší nic nového a je tedy víceméně bezcenná. I když někteří autoři kompilaci obhajují a tvrdí, že i ona může přinést nové poznatky, pokud je pojata originálně. Tento typ práce tedy případně volte pouze po konzultaci s vedoucím.

2 Norma ČSN ISO 690

Nejčastěji se v českém prostředí řídíme normou ČSN ISO 690, což je verze mezinárodní normy ISO 690. V roce 2010 došlo k její aktualizaci, ta se v roce 2011 promítla i v české verzi. Norma ČSN ISO 690 z roku 2011 nahrazuje předchozí normy ČSN ISO 690 z roku 1996 pro tištěné dokumenty a ČSN ISO 690-2 z roku 2000 pro dokumenty elektronické. Nicméně kromě dokumentů tištěných a elektronických lze dle aktualizované normy citovat již také audiovizuální dokumenty, filmy, grafická díla, patenty, mapy apod. S některými zdroji jako např. zákony, rozhovory, klasifikačními pracemi a dalšími normy nepočítá, ale citovat je dle obecných pravidel a struktur můžeme rovněž.

Norma stanovuje:

- Obecná pravidla pro psaní údajů bibliografických citací. Tedy různá pravidla, jak které údaje zapisovat. Třeba, jak provést zápis více autorů apod.
- Také stanovuje formální úpravu. Tedy, jak vypadají citace pro různé dokumenty. Jaké údaje následují za kterými, jaká mezi nimi dělat interpunkční znaménka apod.
- Rovněž říká, které údaje jsou povinné a které ne. To se může u různých typů dokumentů lišit, avšak většinou jsou povinnými údaji autor, název a identifikátor.
- Také doporučuje způsob uspořádání bibliografického soupisu zdrojů. Většinou se jedná o abecední uspořádání dle příjmení autora či názvu.
- Metody odkazů říkají, jakými způsoby lze v textu odkazovat na citované zdroje, jak uvádět bibliografické citace a jak tvořit jejich seznamy.

2.1 Hlavní změny aktualizované normy ČSN ISO 690

Změny normy ČSN ISO 690 po roce 2011 jsme sepsali na základě dokumentu *Bibliografické odkazy a citace dokumentů dle ČSN ISO 690...* podle Biernátové a Skůpy².

- Norma se nově zabývá taky dokumenty jako audiovizuální dokumenty, hudba, grafika, patenty a normy apod.
- Uvedená interpunkce je pouze doporučující.
- Pokud má dílo více autorů, zapisujeme trošku jinak, než jsme byli zvyklí. Tedy první autor je v klasicky převráceném tvaru.
- Nově se stala povinným údajem edice a její číslo, to však pouze v případě, že kniha vůbec do edice patří.
- Celkový počet stran je nepovinný na rozdíl od předchozí normy. Rozsah stran u článku či příspěvku ale povinný údaj je.
- Vydání je povinný údaj, ale pouze v tom případě, že se nejedná o vydání první. Tento údaj potom povinný není. Vydání vždy zapisujeme ve tvaru, jaký byl uveden v knize.
- Došlo ke zrušení špičatých závorek u elektronických zdrojů v položce *Dostupné z:*, tedy v údajích o umístění dokumentu.
- Norma má pouze doporučující charakter, nepřikazuje styl odkazu nebo bibliografické citace.

2.2 Pořadí údajů v bibliografické citaci

Údaje mohou být povinné a nepovinné. Jako povinný bývá standardně údaj o tvůrci, názvu, dostupnosti a identifikátoru. Pro různé zdroje mohou být různé povinné údaje, důležité je, aby byl zdroj identifikovatelný a dohledatelný. Následující pořadí je dáno dohromady na základě metodického materiálu projektu *e:Citace*³.

Obvyklé pořadí povinných i nepovinných údajů je:

1. Tvůrce (autor) – autorem může být také korporace (píšeme kapitálkami, řadíme abecedně dle prvního významového slova)

² BIERNÁTOVÁ, Olga a Jan SKŮPA. *Bibliografické odkazy a citace dokumentů dle ČSN ISO 690 (01 0197) platné od 1. dubna 2011*. Brno, 2011. 27 s. Dostupné z: <http://www.citace.com/soubory/csniso690-interpretace.pdf>

³ ŘEHŮRKOVÁ, Markéta a Vanda GREŠÁKOVÁ. Bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů. In: *E:Citace* [online]. Brno, 1. března 2012 [cit. 2013-02-08]. Dostupné z: http://ecitace.knihovna.cz/soubory/Methodicky_material_2.pdf

2. Název (povinný, kurzívou): podnázev (nepovinný)
3. Vedlejší názvy (nepovinný) – díl, název části [původní název nebo překlad]
4. [Typ nosiče] (v případě potřeby) – uvádí se u jiných než tištěných dokumentů (může zde být také CD, DVD, fotografie, nástěnná mapa apod.)
5. Vydání – povinný údaj kromě vydání prvního
6. Další tvůrci – patří sem překladatelé, redaktoři, ilustrátoři apod.
7. Nakladatelské informace – Místo vydání: vydavatel, datum vydání (povinný údaj, zapisujeme stejně jako v dokumentu, ale vždy píšeme číslem)
8. Název edice, číslo (pokud je k dispozici) – zapisujeme stejně jako ve zdroji
9. Číslování v rámci popisované jednotky – čísla stran nebo u periodik (ročník, číslo), lze zapsat jako: vol. 15, no. 1, s. 122-138 nebo 15(1), 122-138
10. Standardní identifikátor (ISBN, ISSN, DOI atd.)
11. Dostupnost, přístup nebo umístění (u online zdrojů) – lze uvést odkaz či název databáze, pokud je omezeně dostupná (Dostupné z: ProQuestu či databáze ProQuest)
12. Lokace – existuje-li omezený počet exemplářů, uvádíme údaje o uložení dokumentu za předložku At, popřípadě český ekvivalent V (např. u obrazů).
13. Doplnující všeobecné informace – např. rozměr, cena, dostupnost, jazyky, registrovaná ochranná známka apod.

2.3 Pravidla citování

V této kapitole vycházíme z pravidel uvedenými v dokumentu *Bibliografické odkazy a citace dokumentů dle ČSN ISO 690...* podle Biernátové a Skůpy⁴.

1. Citovaný zdroj musí být jednoznačně identifikovatelný. To znamená, že uvádíme informace, které jsou třeba k nalezení daného zdroje.
2. Snažíme se do citace zahrnout všechny dostupné údaje. Minimálně udáváme všechny povinné údaje. Nepovinné údaje již záleží na nás. Když je do citace přidáme, uděláme ji přesnější a zdroj snáze dohledatelný. Ovšem nedáváme zde zbytečné údaje navíc jako třeba typ vydavatelství – s.r.o. apod. Pokud nějaký údaj chybí, vynecháme jej a pokračujeme údajem následujícím.

⁴ BIERNÁTOVÁ, Olga a Jan SKŮPA. *Bibliografické odkazy a citace dokumentů dle ČSN ISO 690 (01 0197) platné od 1. dubna 2011*. Brno, 2011. 27 s. Dostupné z: <http://www.citace.com/soubory/csniso690-interpretace.pdf>

3. Dokument někdy neposkytuje všechny potřebné údaje. Tyto údaje se můžeme pokusit dohledat jinde, potom je však uvádíme v hranaté závorce. Stejně tak, když údaj pouze odhadujeme (např. rok vydání daného příspěvku na webu). Nebo víme, že uvedený údaj je chybný, potom do hranaté závorky napíšeme jeho správnou podobu.
4. Citujeme konkrétní výtisk, vydání a verzi dokumentu. Vždy citujeme to, co jsme měli v ruce, s čím jsme přímo pracovali. Verzí se myslí například verze programu či softwaru.
5. Údaje se snažíme přebírat z primárních dokumentů, tedy těch, co danou informaci obsahují poprvé. Může se stát, že čtete nějakou knihu, která čerpá z knihy jiné, a rádi byste právě tuto knihu použili ve své práci. Pokud se vám nedaří primární dokument, tedy tu knihu, na níž bylo odkazováno, dohledat, použijeme pro naši práci knihu, kterou jsme měli v ruce, tedy dokument sekundární. Citujeme ale jak zdroj primární, tak sekundární. Citace pak vypadá následovně: *citace původního zdroje citováno dle citace sekundárního zdroje*. V seznamu použitých zdrojů lze uvést oba dokumenty v jedné citaci nebo alespoň dokument, s kterým jste pracovali. Nicméně tyto sekundární citace by se ve vašich pracích měly objevovat pouze výjimečně.
6. Údaje pro citace přebíráme v následujícím pořadí:
 - a) titulní strana nebo její ekvivalent – při elektronických dokumentech např. úvodní obrazovka, domácí webová stránka (home page webového zdroje), etiketa na disku; při mapách její lícová strana, (pozor! titulní strana není ani obal, ani desky vazby, u tištěných dokumentů se titulní strana nachází uvnitř knihy, obvykle po jednom nebo několika úvodních listech),
 - b) rub titulní strany, tiráž (skupina údajů na konci tištěného dokumentu) – nachází se tu název dokumentu, jeho autor, vydavatelské údaje, ISBN; v novějších publikacích se tyto údaje uvádějí na rubu titulní strany, v elektronických dokumentech je najdete např. v hlavičce stránky apod.,
 - c) obálka, deska vazby nebo etiketa spojená s citovanou jednotkou (potisk na CD, DVD), titulky na grafických dokumentech,
 - d) obal (oddělitelná část dokumentu),
 - e) doprovodná dokumentace – leták, manuál, booklet k CD, DVDSnažíme se co nejvíce údajů čerpat z první skupiny zdrojů. Pokud zde nějaké informace chybí, přejdeme do skupiny zdrojů o úroveň níže
7. Údaje necháváme v originálním jazyce. Píšeme tedy např. 2nd edition a ne druhé vydání. V jazyce tvorby bibliografické citace se uvádí pouze fyzický popis knihy (rozsah stran),

poznámky a doplňky v kulatých závorkách a údaje z jiných zdrojů v hranatých závorkách.

8. Nelatinková písma přepíšeme do latinky. Pokud se třeba jedná o azbuku, cyrilici, hebrejské písmo, čínské znaky apod., je potřeba je přepsat do mezinárodně srozumitelné podoby.
9. Dodržujeme normou stanovené pořadí údajů.
10. Dodržujeme jednotný zápis citací i odkazů v celém textu. Např. když u data citování vždy uvádíme cit. datum, tak potom nebudeme uvádět vid. datum.

2.4 Metody citování

V odborných pracích uvádíme citace dvakrát. Tedy průběžně v rámci našeho textu a potom na konci v seznamu všech použitých zdrojů. Metody citování jsme převzali z knihy *Naučte (se) citovat* od Krčála a Teplíkové⁵.

Odkaz v textu

Doslovnou citaci i parafrázi vždy uvádíme s odkazem na zdroj. Používají se tři způsoby odkazování. Většinou používáme metodu poznámky pod čarou, která se nachází přímo na straně, kde jsme doslovně citovali či parafrázovali.

Bibliografický soupis

Na konec práce ještě řadíme bibliografický soupis, tedy seznam použité literatury, použitých zdrojů apod. Zařazujeme sem veškeré zdroje, které jsme použili a citovali včetně těch, na které jsme odkazovali v rámci rozšiřující literatury. Záznamy řadíme většinou abecedně dle příjmení autora či názvu díla. Záznamy můžeme různě dělit např. dle oblasti, které se věnují, na primární a sekundární zdroje apod. Nedoporučuje se dělení na tištěné a elektronické.

Celkově existují tři metody citování, dle nichž můžete dělat odkazy v textu a následně seznam použitých zdrojů.

2.4.1 Forma jméno-datum (Harvardský styl)

Odkaz v textu:

V kulatých závorkách uvádíme příjmení tvůrce a rok vydání citovaného zdroje. Pokud je jméno součástí textu, v závorkách uvádíme pouze rok vydání.

Pokud je dokument číslován, píšeme také číslo strany. Pokud u díla není uveden autor, tak v závorce uvádíme název díla (název, rok, strana). Závorku dáváme před tečku.

⁵ KRČÁL, Martin a Zuzana TEPLÍKOVÁ. *Naučte (se) citovat*. Blansko: Citace.com, 2014, 156 s., [46] s. příl. ISBN 9788026060741.

Více děl jednoho autora se stejným rokem vydání odlišujeme malými písmeny abecedy přiřazenými k roku vydání. Písmena se potom uvádí i v závěrečném soupisu citací v použitých zdrojích.

Příklady:

(Novák, 2013)/(Novák, 2013, s. 123-125)/(Masarykova univerzita, 2005)/(Principy sazby, 2007, s. 45)/(Novák, 2007a, s. 345)/(Novák, 2007, s. 345; Cihlář, 2011)

Bibliografická citace v seznamu použitých zdrojů:

Řazení je abecední dle příjmení autora. Rok je hned za jménem autora. Pokud dokument nemá autora, je rok přesunut za název.

NOVÁK, Tomáš, 2013. *Proč se mnou nemluvíš?!*: z kulturních dějin prvního tisíciletí. 2., upr. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4686-9.

2.4.2 Průběžné poznámky

Odkaz v textu:

Nejčastěji se jedná o poznámku pod čarou, která je uvedena číslem v horním indexu v textu. Odkazujeme na zdroj uvedený na stejné straně v poznámce pod čarou v pořadí, v jakém se zdroje objevují v textu bez ohledu na dřívější odkázání na daný dokument.

Každá bibliografická citace tedy obdrží jiné číslo. Poznámky obsahují bibliografické citace daných zdrojů.

Citaci zde lze zkrátit do podoby: první autor, název a strana.

Když se stejný zdroj opakuje za sebou na stejné stránce, stačí napsat pouze *tamtéž* nebo *ibid* a případně číslo strany, pokud je informace z jiné strany než ta předešlá.

Číslo odkazu dáváme před tečku.

Příklad:

11. NOVÁK, Tomáš. *Proč se mnou nemluvíš?!*: z kulturních dějin prvního tisíciletí, s. 95.

12. *Tamtéž*, s. 98.

13. *Potupná smrt pro knížete*, s. 56.

Bibliografická citace v seznamu použitých zdrojů:

Poznámky se uvádějí průběžně v celém dokumentu. U rozsáhlejších prací doporučeno uvádět na konci dokumentu abecední seznam veškerých použitých zdrojů.

NOVÁK, Tomáš. *Proč se mnou nemluvíš?!*: z kulturních dějin prvního tisíciletí. 2., upr. vyd. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4686-9. Citování z článku – v textu: uvedu stránky, popř. stránky, z nich cituji. V seznamu literatury: uvedu rozsah celého článku.

2.4.3 Forma číselného odkazu

Odkaz v textu:

Uvádíme číselný odkaz na zdroj v textu, a to v kulatých či hranatých závorkách či v horním indexu.

Odkaz na danou práci bude mít v textu vždy stejné číslo dle prvního odkazu.

Odkazy lze propojit křížovými odkazy. Čísla stran můžeme uvést za číslem.

Závorku dáváme před tečku.

Příklad:

[5, s. 123]/(5, s. 123)/(5, s. 123; 14, s. 65)

Bibliografická citace v seznamu použitých zdrojů:

Řadíme do číslovaného seznamu v číselném pořadí.

1. NOVÁK, Tomáš. *Proč se mnou nemluvíš?!*: z kulturních dějin prvního tisíciletí. 2., upr. vyd. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4686-9.

3 Další citační styly

Kromě normy ČSN ISO 690 existují také další citační styly. Tyto specifické styly jsou většiny užívány pro různé obory a oblasti. V České republice se můžete nejčastěji setkat ještě s následujícími čtyřmi styly, které definujeme na základě skript předmětu *Kurz práce s informacemi*⁶:

- Prvním stylem, který si představíme a kterému bude věnována následující hodina předmětu, je APA. Ta se užívá zejména v oboru psychologie a je to styl Americké psychologické asociace. Na slajdu vidíte příklad citace tištěné monografie v APA Style. Od normy ISO 690 se liší například rozdílným pořadím údajů a uvedení roku a vydání v závorkách.
- Dalším u nás používaným stylem je Chicago. Ten se užívá zejména v oblasti společenských věd, historii a ekonomice. Normě ČSN je poměrně hodně podobný.

⁶ ČERNÝ, Michal et al. *Kurz práce s informacemi* [online]. 2012 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.slideshare.net/CEINVE/kurz-prace-s-informacemi>

- AMA Style je stylem Americké zdravotnické asociace. Používá se zejména v medicíně a oborech věnujících se zdraví. Od normy ISO 690 se liší například v interpunkci.
- MLA Style je styl Moderní jazykové asociace. Je používán zejména v humanitních vědách, ve studiích anglického jazyka, literatury a v různých literárních a interdisciplinárních oborech, jako je film a divadlo.

...i mnohými dalšími

Pokud byste se o některém ze stylů chtěli dozvědět více, doporučujeme dokument [Metodika bibliografických citací](#). Jsou zde podrobně rozepsány všechny významné styly doplněné o konkrétní příklady citování různých dokumentů. Připomínáme však, že je vždy dobré se v první řadě obrátit na katedru, vedoucího práce apod., který by vám měl říci, jaký citační styl vyžaduje.

4 Citační manažery

Jedná se o tzv. citační softwary, referenční manažery apod. Je to tedy nějaký software, který umožňuje správu bibliografických citací. Můžete si zde citace ukládat, nahrávat a exportovat do našeho PC, případně sdílet s dalšími lidmi. Citace lze libovolně organizovat a třídit do složek. Obzvláště dobré je využívat citační manažery při psaní nějakých dlouhých odborných prací, jelikož si zde můžete vyexportovat a uložit citační záznam rovnou z databáze či webové stránky. Citační záznamy lze poté nakopírovat do své práce a nechat si vygenerovat seznam použitých zdrojů.

Citační softwary mohou být dostupné zdarma či za poplatek. Mezi ty poskytované zdarma patří např. Zotero, Connotea či CiteULike. Mezi komerční softwary patří EndNote, RefWorks, Reference Manager, ProCite. Masarykova univerzita má licenci pro EndNote web. Knihovna univerzitního kampusu na svých stránkách zveřejnila interaktivní tutoriál, který vás tímto manažerem provede a naučí vás s ním pracovat.

5 Praktické rady při psaní závěrečných prací

- Jako první užitečný zdroj uvádíme [pokyn děkana](#) pro PdF MU, který obsahuje další důležité informace jako formální náležitosti, které je třeba u prací řešit, rozsah prací, strukturu apod.
- [Zde](#) jsou uvedeny základní informace o odevzdávání závěrečných prací na PdF MU a odkaz na moodlinku.

- [Text Olgy Bernátové a Jana Skůpy](#) vás podrobně provede citacemi a jejich konkrétními typy a příklady. Materiály, které jsem vám před seminářem posílala, vycházely právě z tohoto dokumentu.
- Dalším výborným zdrojem věnováním citování dle normy ČSN ISO 690 je kniha Zuzany Teplíkové a Martina Krčála *Naučte (se) citovat*.
- Publikace Roberta Zbírala Příručka psaní seminárních a jiných vysokoškolských odborných prací je sice z roku 2009, takže co se týče citací, není aktuální, ale je zde spousta užitečných informací. Chcete vědět, jak text parafrázovat? Jaké chyby studenti nejčastěji dělají? Kde všude se dají hledat k závěrečným pracím zdroje? To vše a ještě mnohem více se dozvíte v této knize, která je svým obsahem velmi čtivá, srozumitelná, stručná a jasná.
- Dokument [Metodika tvorby bibliografických citací](#) nabízí kompletní přehled o různých citačních stylech, citační etice, hodnocení vědecké práce a řadu dalších užitečných informací.
- [Citace.com](#) je generátor citací, které vám značně ulehčí práci, protože si zde můžete nechat vygenerovat citace nejrůznějších typů dokumentů dle aktuální normy ČSN ISO 690.
- Pokud byste si chtěli nechat vygenerovat citace i v jiných citačních stylech nebo je chtěli spravovat a třídit do složek, doporučuje citační manažer [citacePRO.com](#).
- Můžete také využívat materiály projektu [e:Citace](#), které se věnují také citování netradičních a specifických typů dokumentů.
- Kontrolujte adresy URL, zda jsou stále funkční, uvádějte permanentní neboli trvalé odkazy.
- Vše nejasné vždy konzultujte s vedoucím vaší práce či katedrou. Ať už se jedná o styl citování či o různé formální náležitosti a obsah.